

L11 Legemidler ved sykdommer i øvre luftveier, øre, munn og svelg

Publisert: 13.02.2017

Lasse A. Skoglund (L11.2), Sverre Steinsvåg (L11.1)

Innhold

L11.1	Rhinologika	s.1	L11.2.1.1	Fluorid	s.5
L11.1.1	Slimhinneavsvellende legemidler, lokale.....	s.1	L11.2.1.2	Pilokarpin	s.6
L11.1.1.1	Oksymetazolin	s.2	L11.2.2	Midler mot munntørretthet	s.7
L11.1.1.2	Xylometazolin	s.2	L11.3	Sugetabletter	s.7
L11.1.1.3	Xylometazolin–ipratropium	s.3	L11.3.1	Benzydamin.....	s.7
L11.1.2	Slimhinneavsvellende legemidler, perorale	s.4	L11.3.2	Flurbiprofen	s.8
L11.1.2.1	Fenylpropanolamin	s.4	L11.3.3	Diverse sugetabletter.....	s.9
L11.2	Munn- og tannmidler	s.5	L11.4	Tabeller.....	s.9
L11.2.1	Midler mot karies	s.5			

Se også:

[Legemidler ved allergiske lidelser \(L9\)](#)

L11.1. Rhinologika

Publisert: 13.02.2017

L11.1.1. Slimhinneavsvellende legemidler, lokale

Publisert: 13.02.2017

Egenskaper

Disse gir karkonstriksjon og redusert ødem i neseslimhinnen pga. alfaadrenerg stimulering. Oksymetazolin og xylometazolin fyller i rimelig grad krav om hurtig innsettende virkning, langvarig effekt, lav toksisitet og ingen virkning på luktesansen. De to midlene kan i rimelig grad sidestilles i klinisk effekt. De kan kombineres med lokal administrasjon av glukokortikoider eller kromoglikat ved *allergisk* rhinitt.

Farmakokinetikk

Effekt inntre 5–10 minutter etter nasal tilførsel og varer ca. 6 timer. Begge substansene kan absorberes systemisk både fra nasalmucosa og fra mage-tarm, særlig ved bruk av store doser. Utskilles hovedsakelig via nyrene, umetabolisert. Halveringstiden er 5–8 timer.

Indikasjoner

Alle former for akutt betennelsesreaksjon i neseslimhinnen.

Dosering og administrasjon

Brukes 1–3 ganger i døgnet. NB! Vanligvis større risiko for overdosering ved bruk av spray enn dråper. Til barn brukes preparater med lavere konsentrasjon enn til voksne.

Overdosering

Se G12 [A \(G12.5.1\)](#)

Bivirkninger

Ved bruk i mer enn 10 dager fare for rebound-effekt med økende svelling av slimhinnen etter at virkningen opphører. Overdosering kan gi blodtrykksstigning, palpitasjoner, takykardi og nervøsitet. Størst risiko hos små barn og eldre, og ved høy dosering.

Graviditet, amming

Graviditet: Ingen holdepunkter for at bruk av slimhinneavsvellende nesedråper/nesespray medfører risiko for fosteret. *Amming:* Opplysninger om overgang til morsmelk mangler. Risikoen for påvirkning av barnet anses som svært liten. Kan brukes av ammende i terapeutiske doser.

Forsiktighetsregler

Hypertensjon, kardiovaskulær sykdom og hypertyreose. Vær observant på sentralnervøse bivirkninger hos spedbarn og småbarn.

Informasjon til pasient

Bruksanvisning ved de forskjellige administrasjonsformer må følges nøye. Bør ikke brukes mer enn 10 dager i ett strekk. Opphold mellom behandlingsperiodene bør være minst 2 uker.

L11.1.1.1. Oksymetazolin

Publisert: 13.02.2017

For legemiddelomtale, se [Slimhinneavsvellende legemidler, lokale](#)

Dosering og administrasjon

- a) *Voksne og barn over 10 år:* 0,5 mg/ml, 1 spray i hvert nesebor × 2–3
 b) *Barn:* 2–10 år: 0,25 mg/ml, 1 spray i hvert nesebor × 2–3

Overdosering

Se G12 O (G12.5.15)

Nasivin Merck

Godkjenningsfritak. Søknad Legemiddelverket via apotek.

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesedråper, oppløsning	Oksymetazolin: 0.1 mg	5 ml	F		–

Rhinox Orifarm Healthcare A/S

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesedråper, oppløsning	Oksymetazolin: 0.1 mg	20×0.3 ml	F		–
Nesedråper, oppløsning	Oksymetazolin: 0.25 mg	20×0.3 ml	F		–
Nesedråper, oppløsning	Oksymetazolin: 0.5 mg	20×0.3 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Oksymetazolin: 0.25 mg	10 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Oksymetazolin: 0.5 mg	10 ml	F		–

L11.1.1.2. Xylometazolin

Publisert: 13.02.2017

For legemiddelomtale, se [Slimhinneavsvellende legemidler, lokale](#)

Dosering og administrasjon

- a) *Voksne og barn over 10 år:* 1 mg/ml, 1 spray × 2–3 i hvert nesebor
 b) *Barn 2–10 år:* 0,5 mg/ml, 1 spray × 2–3 i hvert nesebor

Overdosering

Se G12 X (G12.5.24)

Otrivin Haleon Denmark ApS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 0.5 mg	10 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 1 mg	10 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 1 mg	10 ml	F		–

Xylometazolinhydroklorid Norfri Evolan Pharma AB

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 0.5 mg	10 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 1 mg	10 ml	F		–

Zymelin Orifarm Healthcare A/S

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 1 mg	10 ml	F		–
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 0.5 mg	10 ml	F		–

L11.1.1.3. Xylometazolin–ipratropium

Publisert: 13.02.2017

For legemiddelomtale, se separate omtaler av [Slimhinneavsvellende legemidler, lokale](#) og ...

Indikasjoner

Tett og rennende nese i forbindelse med forkjølelse.

Dosering og administrasjon

a) *Voksne*: 1 spray i hvert nesebor × 3

Otrivin Comp Haleon Denmark ApS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 0.5 mg Ipratropiumbromid: 0.6 mg	10 ml	F		–

Zycomb Orifarm Healthcare A/S

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Nesespray, oppløsning	Xylometazolin: 0.5 mg Ipratropiumbromid: 0.6 mg	10 ml	F		–

L11.1.2. Slimhinneavsvellende legemidler, perorale

Publisert: 13.02.2017

L11.1.2.1. Fenylpropanolamin

Publisert: 13.02.2017

Egenskaper

Sympatikomimetikum med alfaadrenerg virkning. Gir karkonstriksjon og motvirker slimhinneødem og sekresjon. Bør bare brukes når man ikke kommer til målet med slimhinneavsvellende neseppray.

Farmakokinetikk

Biotilgjengeligheten er 100 % ved peroral tilførsel. Ca. 30 % av aktiv substans frigjøres fra depottabletten umiddelbart, resten i løpet av 6–8 timer. Metaboliseres ikke. Utskilles via nyrene. Halveringstiden er 4–6 timer.

Indikasjoner

Betennelsestilstander med slimhinneødem i øvre luftveier. Bivirkninger og (ofte) liten effekt svekker anvendeligheten av dette midlet. Forsøksvis ved slimhinneødem i tub. Eustachia som gir symptomer ved trykkendringer (dykking, flyging).

Dosering og administrasjon

- a) *Voksne*: 50 mg depottablett × 2
- b) *Barn (10–12 år)*: 25 mg depottablett × 2–3

Overdosering

Se G12 F (G12.5.6)

Bivirkninger

Munntørhet, søvnforstyrrelser, irritasjon og aggressivitet kan forekomme, særlig hos barn. Blodtrykksstigning. Miksjonsproblemer, urinretensjon.

Graviditet, amming

Graviditet: Bør ikke brukes under graviditet pga. mistanke om økt misdannelsesfrekvens. *Amming*: Opplysninger om overgang til morsmelk mangler. Risiko for farmakologiske effekter på barnet ansees som minimal ved terapeutiske doser.

Forsiktighetsregler

Bør ikke brukes til pasienter med kardiovaskulære sykdommer (hypertensjon, angina pectoris, perifere karlidelser). Forsiktighet ved nedsatt nyrefunksjon, diabetes mellitus og prostatahypertrofi.

Kontraindikasjoner

Hypertyreose, feokromocytom. Samtidig bruk av MAO-hemmere.

Informasjon til pasient

Informert om de viktigste bivirkningene.

Rinexin Viatrix AS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr. Ref.	Pris
Depottablett	Fenylpropanolamin: 50 mg	30 stk	C	210,70

L11.2. Munn- og tannmidler

Publisert: 13.02.2017

L11.2.1. Midler mot karies

Publisert: 13.02.2017

L11.2.1.1. Fluorid

Publisert: 13.02.2017

Generelt

Drikkevannet de fleste steder i Norge har så lav fluorkonsentrasjon at man bør bruke fluorid mot karies. Bore-/ grunnvann kan inneholde høye konsentrasjoner (over 10 mg fluorid/l i enkelte prøver). Vann til morsmelkerstatninger bør helst ikke inneholde mer enn 0,3 mg fluorid/l. Risiko for dental fluorose dersom for mye fluorid tilføres under tanndannelsen. Riktig dosert er fluorid det viktigste og mest effektive hjelpemiddel mot karies. Pasienter med høy kariesaktivitet eller stor risiko for å utvikle hull (f.eks. munntørhet) bør henvises til tannlege for råd om aktuelle forebyggende tiltak, inklusive kombinasjoner av forskjellige former for fluoradministrasjon.

Antikariogene effekter

- Fremmer reparativ mineralutfelling ved begynnende kariesangrep
- Reduserer emaljens syreoppløselighet
- Hemmer syreproduksjon og polysakkariddannelse i dentalt plakk

Farmakokinetikk

Biotilgjengeligheten er 90–100 %. Metaboliseres ikke. Fordeles til alle organer og akkumuleres i bein og tannvev. Utskilles hovedsakelig via nyrene. Halveringstid 3–10 timer.

Indikasjoner

Generell kariesprofylakse.

Dosering og administrasjon

- Fluortannkrem*: Børsting av tennene med fluortannkrem fra frembrudd av første tann, og da med en knapt synlig tannkremmengde. Den økes gradvis til en mengde tilsvarende barnets lillefingernegl fra 1 års alder og videre til en ertstor porsjon ved 6 år. Voksne må pusse tennene på barn under 6 år. Alternativ basisprofylakse er fluortabletter som gir vel kontrollert dosering. Duraphat tannpasta (Rp. C) bare til personer 16 år eller eldre.
- Fluortabletter*: Tabletter bør gis fra ca. 1/2-årsalder. Dagsdosen tilpasses alder og drikkevannets fluorinnhold. Se [Tabell 1 Anbefalt daglig fluortilførsel](#). Til små barn knuses tablettene i mat eller drikke. Så snart det er forsvarlig, vanligvis fra ca. 2 år, gis sugetabletter. Tablettbruk kan suppleres med pussing med tannkrem med moderat (< 0,1 %) eller helst lav fluorkonsentrasjon for de minste barna (0,025–0,05 %), se over.
- Fluorlakk / dentalvæske*: Skal påføres av tannlege.
- Fluorskyllevæsker*: Til ukentlig skylling av munnen.

Ved stor kariesrisiko anbefales fluorid sugetabletter. Dagsdosen til voksne bør vanligvis ikke overstige 10 doser à 0,25 mg fluorid i tillegg til fluortannkrem.

Overdosering

Se G12 N (G12.5.14)

Bivirkninger

Overdoseres fluorid i lengre tid under tanndannelsen (daglig over 0,03–0,04 mg/kg kroppsvekt), kan det oppstå dental fluorose. Langvarig stor overdosering (daglig over 0,2–0,4 mg/kg) kan føre til skjelettfluorose. Akutte symptomer, spesielt gastrointestinale (kvalme, brekninger, diaré), kan sees ved doser på 1–2 mg/kg kroppsvekt. Minste letale dose er 5 mg/kg kroppsvekt. Se forøvrig [MANGLER_KRYSSREFERANSE].

Graviditet, amming

Graviditet: Lokal fluorprofylakse anbefales til gravide. *Amming:* Lokal fluorprofylakse anbefales. Overgang til morsmelk er liten.

Forsiktighetsregler

Det er faglig uenighet om fluortannkrem bør anbefales som basisprofylakse for de minste førskolebarna. Den store variasjon i små barns svelging av tannkrem medfører fare for kosmetisk skjemmende dental fluorose, særlig dersom tannkrem med høy (0,15 %) fluorkonsentrasjon brukes. Kombinasjon av tablett og tannkrem med fluorid til små barn krever påpasselighet.

Duraphat Colgate Palmolive AS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Dentalvæske, suspensjon	Fluoridion: 22.6 mg	5×1.6 ml	C		292,90
Dentalvæske, suspensjon	Fluoridion: 22.6 mg	10 ml	C		271,80
Tannpasta	Fluoridion: 5 mg	51 g	F		–
Tannpasta	Fluoridion: 5 mg	3×51 g	F		–

Flux Karo Pharma AB (1)

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Sugetablett	Fluoridion: 0.25 mg	200 stk	F		–
Sugetablett	Fluoridion: 0.75 mg	200 stk	F		–
Sugetablett	Fluoridion: 0.5 mg	200 stk	F		–
Sugetablett	Fluoridion: 0.5 mg	200 stk	F		–
Sugetablett	Fluoridion: 0.25 mg	200 stk	F		–
Sugetablett	Fluoridion: 0.5 mg	200 stk	F		–

Natriumfluorid Morningside Morningside Healthcare (Malta) Limited

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Tannpasta	Fluoridion: 5 mg	51 g	C		107,70

Sensodyne Proschmelz fluorid Ukjent (2)

Godkjenningsfritak. Søknad Legemiddelverket via apotek.

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Dentalgel	Fluoridion: 1.25 %	40 g	C		–

L11.2.1.2. Pilokarpin

Publisert: 13.02.2017

Se [Pilokarpin \(L7.3.2.2\)](#)

Egenskaper

Kolinerg agonist. Sekresjonsstimulerende middel. Øker spyttsekresjonen. Forutsetter fungerende kjertelvev.

Farmakokinetikk

Absorpsjonen er god, men nedsettes noe ved samtidig inntak av mat. Effekt inntreer etter 20 minutter og varer 3–5 timer. Halveringstiden er 1–1,5 time. Utfyllende farmakokinetiske data savnes.

Indikasjoner

Munntørhet.

Dosering og administrasjon

5–10 mg × 2–3

Overdosering

Se G12 P (G12.5.16)

Bivirkninger

Svette mest forekommende. Frysninger, hodepine og andre mindre alvorlige kolinerge bivirkninger. Forekomst av bivirkninger øker med økende dose.

Pilokarpin øyedråper, se ...

Salagen Merus Labs Luxco S. à R. L.

Godkjenningsfritak. Søknad Legemiddelverket via apotek.

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Tablett	Pilokarpin: 5 mg	84 stk	C		–

L11.2.2. Midler mot munntørrhet

Publisert: 13.02.2017

Dentinox NAF Ås produksjonslab AS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Oppløsning til tannkjøtt	Benzokain: 5 mg Myrratinktur: 75 mg Glyserol: 675 mg	10 ml	F		–

EDTA SA Sykehusapotekene HF

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Dentalvæske, oppløsning	Edetsyre: 15 % w/w	500 ml	C		–

Glyserol SA Sykehusapoteket Oslo, Ullevål

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Dentalvæske, oppløsning	Glyserol: 70 % w/w	100 ml	F		–

L11.3. Sugetabletter

Publisert: 13.02.2017

L11.3.1. Benzydamin

Publisert: 13.02.2017
Sist endret: 08.08.2018

Egenskaper

Benzydamin er en lokaltvirkende prostaglandin syntetasehemmer.

Farmakokinetikk

Etter inntak av en sugetablett (3 mg) er det målt plasmakonsetrasjoner som er så små at de antas ikke å gi noen systemiske effekter.

Indikasjoner

Benzydamin sugetabletter brukes for å dempe smerter og lokal irritasjon i munnhule og svelg hos voksne og barn over 6 år.

Dosering og administrasjon

Munnspray: 2–4 spraydoser 2–6 ganger daglig, 1,5–3 timer mellom hver dosering. Kun til voksne. *Sugetabletter:*

Voksne og barn over 6 år: 1 sugetablett smeltes langsomt i munnen x 3 daglig. Skal ikke svelges eller tygges.

Barn 6–11 år: Skal gis under oppsyn av voksen. Skal ikke gis til barn under 6 år.

Overdosering

Se G12 [MANGLER_KRYSSREFERANSE]

Bivirkninger

Sjeldne: Brennende følelse i munnen, munntørrehet, overømfintlighetsreaksjoner, laryngospasmer. Svært sjeldne: Angioødem, mindre vanlig: fotosensibilitet.

Graviditet, amming

Graviditet: Svært lavt systemisk opptak tilsier lav risiko. *Amming:* Kan brukes av ammende.

Forsiktighetsregler

Inneholder aspartam og isomalt. Bør ikke brukes av personer med henholdsvis fenylketonuri, eller fruktoseintoleranse. Benzydamin skal ikke brukes av personer med overfølsomhet mot acetylsalicylsyre eller NSAID. Forsiktighet skal utvises hos pasienter som har eller har hatt bronkialastma.

Informasjon til pasient

Hos noen pasienter kan sårdannelse i munn/svelg være forårsaket av alvorlige sykdommer. Dersom symptomlindring med benzydamin ikke skjer innen 3 dager, bør pasienten oppsøke lege eller tannlege.

Bertolix Bausch Health Ireland Limited

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Munnspray, oppløsning	Benzydamin: 3 mg	30 ml	F		–

Zyx Viatri AS

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Sugetablett	Benzydamin: 3 mg	2×10 stk	F		–
Sugetablett	Benzydamin: 3 mg	2×10 stk	F		–
Sugetablett	Benzydamin: 3 mg	2×10 stk	F		–
Sugetablett	Benzydamin: 3 mg	2×10 stk	F		–

L11.3.2. Flurbiprofen

Publisert: 25.06.2018
Sist oppdatert: 28.02.2021

Egenskaper

Flurbiprofen er et NSAID av propionsyretype.

Farmakokinetikk

Biotilgjengelighet lokalt omtrent som ved peroral administrasjon, men betydelig raskere absorpsjon med munnspray og sugetabletter. Flurbiprofen kan påvises i blodbanen etter få minutter, med maksimum ved 30 min (munnspray) og ved 40–45 min (sugetabletter). Absorbert virkestoff metaboliseres ved hydroksylering og renal eliminasjon. Halveringstid 3–6 timer.

Indikasjoner

Til bruk ved sår hals. *Sugetablett* til voksne og barn over 12 år. *Munnspray* til voksne over 18 år.

Dosering og administrasjon

Sugetabletter: 1 sugetablett hver 3.–6. time ved behov. Høyest 5 per døgn. *Munnspray:* Én dose (3 sprayer) hver 3.–6. time ved behov. Maks 5 doser (15 sprayer) per døgn.

Overdosering

Se [F \(G12.5.6\)](#)

Bivirkninger

Brennende eller stikkende følelse i munnen, gastrointestinalt besvær. Klassetypiske NASID-bivirkninger først ved langtidsbruk eller ved høyere eksponering enn det som oppnås med flurbiprofen sugetabletter

Graviditet, amming

Graviditet: Se NSAID [N \(G7.1.14\)](#). *Amming:* Anses forenelig med amming. Se [N \(G8.1.14\)](#).

Forsiktighetsregler

Skal ikke brukes av personer med overfølsomhet mot acetylsalicylsyre eller NSAID. Forsiktighet skal utvises hos pasienter som har eller har hatt bronkialastma.

Strefen Reckitt Benckiser Healthcare (Scandinavia) A/S (1)

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Sugetablett	Flurbiprofen: 8.75 mg	16 stk	F		–

Strefen Reckitt Benckiser Healthcare (Scandinavia) A/S

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Sugetablett	Flurbiprofen: 8.75 mg	16 stk	F		–

Strefen Reckitt Benckiser Healthcare (Nordics) A/S

Form	Virkestoff/styrke		R.gr.	Ref.	Pris
Munnspray, oppløsning	Flurbiprofen: 8.75 mg	15 ml	F		–

L11.3.3. Diverse sugetabletter

Publisert: 13.02.2017
Sist endret: 14.03.2017

Egenskaper

Kombinasjoner av stoffer med antiseptiske egenskaper (amylmetakresol, diklorbenzylalkohol). Triolif inneholder også lidokain (lokanestetikum). Flere av preparatene innen gruppen inneholder sukker.

Dosering

Fabrikantens dosering er angitt på pakningen.

Graviditet, amming

Graviditet: Betraktes som trygt. *Amming:* Anses som forenlig med amming.

L11.4. Tabeller

Tabell 1 Anbefalt daglig fluortilførsel

Alder	Drikkevannets innhold av fluorid i mg/liter			
	< 0,25	0,25–0,50	0,50–0,75	0,75–1,00
6 mnd. – 3 år	0,25 mg			
3 – 6 år	0,50 mg	0,25 mg		
6 – 12 år	0,75 mg	0,50 mg	0,25 mg	
> 12 år	1 mg	0,75 mg	0,50 mg	0,25 mg

Større døgndose enn 0,25 mg bør fordeles på flere inntak av 0,25 mg.